

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14 и 43/14), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О
ЗА ПРАКТИКУВАЊЕ НА МЕДИЦИНА ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗИ
ПРИ АКУТНА ПУЛМОНАЛНА РЕАКЦИЈА НА ИРИТАНТНИ ГАСОВИ

Член 1

Со ова упатство се пропишува медицинско згрижување при акутна пулмонална реакција на иритантни гасови, преку практикување на медицина заснована на докази.

Член 2

Начинот на дијагностицирање и третман при акутна пулмонална реакција на иритантни гасови е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на медицинско згрижување при акутна пулмонална реакција на иритантни гасови, по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот, може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на згрижувањето, при што од страна на докторот тоа соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на неговото донесување.

Бр. 07-2907/1
12 март 2014 година
Скопје

МИНИСТЕР
Никола Тодоров

Прилог

АКУТНА ПУЛМОНАЛНА РЕАКЦИЈА НА ИРИТАНТНИ ГАСОВИ

МЗД упатства
31.07.2004

- Цели
- Експозиција
- Афектирани органи и симптоми
- Третман
- Референци

Цели

- Белодробниот едем кај лица експонирани на одредени иритантни гасови (на пр. азотен диоксид, хлор) се спречува со итна администрација на инхалаторни кортикостероиди.
- На работните места каде постојат иритантни гасови, треба да бидат достапни кортикостероиди за инхалирање.

Експозиција

- Пожари, мешавина од разни гасови и атомски честички.
- На пример акролеинот се ослободува при горење на нафтени деривати и пластика.
- Индустриска експозиција.
- Гасови кои се ослободуваат во индустриски процеси.
- Истекување на гасови во индустриски погони и за време на транспорт.

Афектирани органи и симптоми

- Високо хидросолубилни гасови (амонијак, хидрохлорна киселина, сулфурна киселина, формалдехид, ацеталдехид, ацетна киселина) се апсорбираат низ мукозната мембрана на горните дишни патишта.
  - Интензивно кашлање.
  - Чувство на печење.
  - Едем на епиглотис или ларинкс.
- Средно хидросолубилни гасови (хидрофлуорна киселина, сулфур диоксид, хлор, хлор диоксид, јод, бром, флуор) ги афектираат бронхиите, предизвикувајќи:
  - Кашлање.
  - Зголемена мукозна секреција.
  - Бронхална опструкција.
- Слабо хидросолубилни гасови (фозген, озон, азотен диоксид, метал бромиде, акролеин, диметил сулфат, цинк хлорид) стигнуваат до алвеолите, предизвикувајќи белодробен едем кој може да се развие веднаш или по доцнење од 24 часа, на пример: азотен диоксид предизвикува белодоробен едем за 3 до 30 часа од експозицијата.
- Симптомите на белодоробен едем, предизвикани од иритантни гасови вклучуваат:
  - Сува кашлива или сокрвичав искашлок.
  - Диспнеа, крорење.
  - Гадење, повраќање.
  - Можна треска, симптоми на хипотензија.

Кој било иритативен гас може да предизвика витално загрозувачка повреда на алвеолите, доколку експозицијата е интензивна и трае долго време. Можни се долготрајни секвели.

ТРЕТМАН

- **Превенција на белодробниот едем**
  - Секогаш е побезбедно давање на кортикостероиди за превенција на белодробен едем, отколку воздржан став.
- **Профилактички постапки**
  - Првите 24 часа: на пациентот му се дава колку што е можно побрзо по експозицијата (најдобро во првите 15 минути) 800 Ег будесонид или 1000 Ег беклометазон во инхалација, користејќи кабина за инхалирање. Дозата се повторува по 4- часовен интервал.
  - Следните 4 дена: истата доза, дадена 4 пати дневно за време на работните часови на пациентот.
  - По 5 дена: третманот се прекинува, освен ако има белодробен наод и во тој случај третманот продолжува до излекување.
  - Многу интензивните експозиции бараат високи дози на интравенска кортикостероидна терапија. Оваа терапија или развиениот белодробен едем барат интензивен третман во болница.
- **Третман на бронхијална опструкција**
  - Бета симпатикомиметици на секои 3 часа, т.е.:
  - Салбутамол 0,4 мг.
  - Тербуталин 0,5 мг.
  - Фенотерол 0,4 мг.
- **Третман на едем на епиглотис или ларинкс**
  - Инхалација на адреналин.
  - Најмногу 3 инхалации за 30 минути.
  - Најмалку 1 минута помеѓу инхалациите.
- **Третман на кашлица**
  - Клобутинил хидрохлорид 20 мг (= 2 мл 10 мг/мл) и.м. или и.в.
  - Бета симпатикомиметиците исто така имаат ефект.

РЕФЕРЕНЦИ

1. Schwartz DA, Smith DD, Lakshminarayan S. The pulmonary sequelae associated with accidental inhalation of chlorine gas. Chest 1990; 97(4) :820-5.
2. Walker E, Hay A. Carbon monoxide poisoning. BMJ 1999; 319: 1082–83.
3. Pullinger R. Something in the air: survival after dramatic, unsuspected case of accidental carbon monoxide poisoning. BMJ 1996; 312: 897–898.
4. Juurlink DN et al. Hyperbaric oxygen for carbon monoxide poisoning. In: Cochrane Library, Issue 4, 2000, Oxford: Update Software
5. European Committee for Hyperbaric Medicine. Wattel F, Mathieu D (eds.) 1st European Consensus Conference on Hyperbaric Medicine. Lille 1994, pp 1–157.
6. Pentti Tukiainen Article ID: ebm00142 (006.044)© 2005 Duodecim Medical Publications Ltd

1. **EBM Guidelines, www.ebm-guidelines.com , 31.7.2004**
2. **Упатството нема ново ажурирање до 2013 година.**
3. **Треба да се ажурира по 3 години.**
4. **Предвидено е следно ажурирање до јуни 2016 година.**